

Familjebanden –

att knyta om och upplösa queera föreställningar
om föräldraskap och familj

Rachel Epstein (red.) *Who's your daddy? And other writings on queer parenting*. Toronto: Sumach Press 2009 (375 sidor)

HUR GÖR VI familj? Vilka förhandlingar ingår i processen? Och inte minst: hur definieras familjen i queert tänkande och vardag?

Med *Who's your daddy? And other writings on queer parenting* har den kanadensiska aktivisten och forskaren Rachel Epstein redigerat texter som är del av den debatten. Jag blev redan från första början förälskad i boken och ska nu försöka reda ut varför.

Både 'familj' och 'barn' har blivit en del av den teoretiska diskussionen inom queerteori, inte minst genom Lee Edelmanns negativism. Edelman lägger fram en kritisk inställning till 'Barn', vilkas framtida välbefinnande verkar väga tyngre än queera människors lycka i nutiden (Edelman 2004). Vidare anser Edelman att queeraktivism inte bör inriktas mot en framtid som symboliseras av barn och därmed ingår i en normativ logik på tvärs mot politiska krav från queeraktivister, t.ex. på att utmana en heteronormativ relationsnorm, baserad på tvåsam föräldraskap och barn som föds 'inom' denna tvåsamhet.

Å ena sidan är sådan kritik viktig för att förstå både normaliserande formeringar som queera familjer kan bli del av och de utmaningar av familjenormen de förkroppsligar. Å andra sidan ser en sådan kritik förbi pågående processer i samhället – inte minst de barn som har föräldrar som

på olika sätt utmanar relations- och familjenormer. Texterna i *Who's your daddy?* påvisar de vardagliga och teoretiska förhandlingar som pågår bland det jag för enkelhets skull kommer att kalla queera familjer.

Boken samlar texter och berättelser från aktivister och forskare i Kanada och USA och markerar ett viktigt moment i berättelserna om queera familjer. I fem delar återfinns 43 längre och kortare texter av både aktivister och forskare, som bjuder både på historiska berättelser om politiska förändringar och personliga reflektioner, samt rekommendationer för vårdnadspersonal och tips till lärare om hur de kan stötta barn med queera föräldrar. *Who's your daddy?* skiljer sig därmed från tidigare forskning som å ena sidan fokuserar det hot mot barnens väl och samhället som konservativa forskare har sett i icke-normativa familjekonstellationer. Å andra sidan gällde det att förklara för dessa forskare, och även berörda politiker att queera föräldrar är minst lika bra som heterosexuella/-normativa föräldrar och på att motverka exempelvis beslut om vårdnad som ofta satt queera föräldrar och deras barn i strykklasse. Detta slags forskning intresserade sig även för barnens psykologiska hälsa och framgång i skolan och inriktades på att underlätta policybeslut som skulle häva diskriminerande lagar och regleringar. Nyare forskning vänder således blicken från familjernas och barnens prestation till samhällets förhållande till barnen. Även om denna historia inte bara är en linjär berättelse om framgångar och förbättringar så skapas med boken ett utrymme för de reflektioner som anses vara vanliga och relevanta för icke-queera familjer, som föräldraskapspraktiker och kritiska förhandlingar mellan föräldrar som separerar, eller mellan barn och föräldrar.

Who's your daddy? tar upp en viktig fråga. Som Epstein skriver i bokens introduktion saknas det berättelser där queera familjer kan utreda sina interna förhållanden utan att frukta att de straffas genom negativa vårdnadsbeslut eller sociala exkluderingsprocesser. Hur kan barn i queera familjer berätta om problem de har med föräldrarna utan att föräldrarnas sexualitet drar till sig uppmärksamheten?

Än mer spännande blir det när författarna även behandlar, på ett både kritiskt och omtänksamt sätt, frågor som rör t.ex. rasism inför/ i familjer med internationellt adopterade barn, bisexuella par i adoptionsprocessen, bögar som spermadonatorer, trans*barn med trans*föräldrar, och trans*pappor. Eftersom boken inte är skriven med den försvarande hållning tidigare texter har ansetts sig behöva inta, så tillåts de personliga berättelserna bli komplexa reflektioner kring genus och sexualitet. Hur förhandlas maskulinitet mellan butch-flat-pappan och ett barn som kommer att få försvara både det egna och föräldrarnas maskulinitet? Eller hellre: hur förhandlar de omvärldens förståelse av hur genus och kön skall höra samman?

Det är här jag är både imponerad och tveksam. Att skapa ett kritiskt, ansvarsfullt och vackert sätt att förhandla samlevandet mellan queera vuxna och barn med alla de olika relationer som kan ingå – biologiskt föräldraskap, adoption, växande familjer med flera vuxna som är mer knutna till barnet än till varandra – och att samtidigt skapa identifikationsformer både för barn och de olika vuxna som inte blir naturaliserade som föräldrar men ändå är en del av barnets liv är en stor förtjänst med boken. Visst finns det texter som jag är kritisk mot, men sammantaget påvisar boken en bredd i erfarenheter och politiska positioner som tydligt ställer sig emot förenklande bilder av vem som kan och får vara 'familj'. En fråga som kvarstår är dock huruvida queera familjer, trots alla komplexa förhandlingar de för, skriver sig in en familj- och relationslogik som är en del av deras illegitimering? Shelley M. Parks text "Is queer parenting possible?" kan läsas som svar på denna fråga. Parks använder sig av Halberstams tänkande om queer tid och föreslår att queert föräldraskap inte endast handlar om föräldrarnas sexuella praktiker eller identifikationer, utan snarare om ett kritiskt förhållande till generationsberättelser som förankrar familjen i nationella fantasier. Men till skillnad från Edelmans kritik ser Parks behov av att förankra kritiken mot en queerliberal framgångstro både i rättvisetänkande och i en vision om den potential som finns i föräldraskap

som ser queer som ett adverb, som en handling snarare än en identitet.

Eftersom många av texterna är skrivna av aktivister så finns här även texter från nu vuxna barn till queera föräldrar. En sådan, underbar text är Jamie K. Evans "A queer spawn manifesto: Empowerment and recognition". Evans uttalar sig för en mer tydlig identifikation som och mer representation av 'queer spawn'. Begreppet kan översättas till queeryngel, och används i boken som en mindre akademisk term precis för att möjliggöra denna identifikation. Evans skriver om behovet av att skapa representation och gemenskap för *queer spawn* – en identifikationsprocess många queera föräldrar kanske inte förväntar sig, men som kan vara mycket betydelsefull för deras barn. Författarna i boken använder sig både av begreppet *queer spawn* och av konceptet *culturally queer* (kulturellt queer) för att täcka in de – väldigt olika – erfarenheter barn med queera föräldrar har. Med begreppet kulturellt queer gör den US amerikanska aktivisten Stefan Lynch ett försök att erkänna de erfarenheter av och kunskap om homofobi och transfobi barn med queera föräldrar oftast har, och det utmanar även queera *communities* att analysera de egna uteslutningsmekanismerna mot barn med queera föräldrar. Dessa mekanismer gör att *queer spawn* kan bli osynliga i sina egna förhandlingar om sexualitet och genus även inom en queer kontext. Konceptet kulturellt queer kan ses som ett tankekomplex som tillåter ett mindre identifikationsberoende sätt att tänka sig queer tillhörighet. Bland annat på grund av dessa begrepp utgör boken ett värdefullt inlägg i både queera vardagsförhandlingar och teoretisk arbete kring identifikation och icke-identifikation inom queeraktivistiskt och akademiskt tänkande.

IRINA SCHMITT

LITTERATUR

Edelman, Lee (2004). *No future: queer theory and the death drive*. Durham.